

uvedli notarski red in ustanovili urad vaških registratorjev, ki upravljajo tam notarske posle. Nobena od poljedelca izstavljena listina ni po tem zakonu veljavna, če jo ne napravi vaški registrator. Ta potreba ustanove gornjega urada v svrhu preprečenja stalnih uporov dokazuje, kako zelo so morali biti prej kmetovalci prevarani in ogoljufani pri sestavljanju listin potom nepoklicanih pisarjev.

Zanimivo je nadalje dejstvo, da so škoifje, ki vodijo in vzdržujejo v Belgiji univerzo v Louvainu, smatrali z ozirom na visoko pozicijo notarijata v javnem življenju za potrebno, ustanoviti posebno stolico na univerzi za notarje.

Izmed vseh današnjih notarjev zavzemata prav posebno stališče angleški in francoski notar. Angleški radi tega, ker mora poznati ne samo tuje jezike, temveč tudi tuje zakone, ker mora sestavljati listine za svoje klijente v državi in izven nje, ker se angleški trgovci, ki imajo svoje trgovske posle v tujih državah in domačih kolonijah, poslužujejo pri sklepanju pogodb s tujci angleškega notarja, kateremu morajo biti poznani zakoni in jezik zadevnih držav. Delo angleškega notarja se nanaša največ na razne trgovske posle, ladjine proteste in prevozne pogodbe, kar je v zvezi s položajem, ki ga zavzema Anglija v mednarodni trgovini. —

Posebnost francoskega notarja je v tem, da se je v Franciji razvil notarijat v taki meri in da je zavzel tako važno stališče kot v nobeni drugi državi. Ugled notarja je med francoskim narodom tako globoko ukoreninjen in zaupanje v notarja tako neomajno, da ga prebivalstvo vedno zahteva ne samo za sestavljanje pogodb, temveč za vsako važno rodbinsko posvetovanje kot zaupnika v vprašanih poroke, dediščin, prodaje in nakupa nepremičnin, naložitve kapitala itd.

St. Š.

Pogodba pri mešanih brakih.

Dr. Ivan Grašič.

V smislu zakona z dne 25. maja 1868 drž. zak. št. 49 sledijo pri mešanih brakih sinovi veri očeta, hčere pa veri matere.

vendar utegneta soproga pred poroko ali po nji pogodbeno določiti, da nastopi nasprotno razmerje ali pa da sledijo vsi otroci veri očeta ali vsi veri matere. Reverzi napram predstojnikom in služiteljem cerkve ali verske družbe ali napram drugim osebam, v kateri veroizpovedi je otroke vzgajati in podučevati, so brez učinka.

Po srbskem državljskem zakonu in po odredbi z dne 9. septembra 1853 je brak srbskih državljanov, od katerih je eden katoliške vere, drugi pa pravoslavne vere, le tedaj veljaven, če je sklenjen pred pristojnim pravoslavnim sveštenikom, otroke iz takega mešanega braka pa je krstiti v pravoslavni cerkvi.

Leta 1914 je Srbija sklenila s sv. stolico konkordat, katerega člen 12. se glasi: »Vlada priznaje važnost mešovitih brakova zaključenih pred katoličkim sveštenikom po propisima katoliške Crkve« in člen 14: »Katolički suprug u mešovitim brakovima zaključenim pred katoličkim sveštenikom imače pravo, da ugovara, da će deca iz tog braka biti vasputana u katoličkoj veroispovesti.«

Ker bodeta navedena člena v novi konkordat za vso državo Srbov, Hrvatov in Slovencev skoro gotovo neizpremenjena sprejeta, po državljskih zakonih ne bo ovire pri sklepanju brakov med katoliki in pravoslavniimi ter se bo držal katoliški dušni pastir cerkvenih kánonov o mešanih brakih.

Kakšni pa so ti cerkveni kanoni o mešanih brakih? Novi codex iuris canonici je stopil v veljavo dne 19. maja 1918 in so vsebovani zadevni predpisi v kánonih 1060—1064, 1102 in 1109. Natančnejšo razlago teh kánonov podaja dr. Greg. Rožman v Bogoslovnem Vestniku leto II., zvezek II. iz leta 1922, iz kojega posnemam tudi naslednje:

Mešan brak sklene katoličan, ki se poroči z veljavno krščeno nekatoliško osebo, ki je včlanjena heretični ali shizmatični sekti. Katoličan je oseba: 1. ki je katoliško krščena in je za časa, ko brak sklepa, še član katoliške cerkve, 2. ki

¹ Dr. Greg. Rožman: Mešani zakoni v cerkvenem pravu (Bogoslovni Vestnik leto II., zvezek III. iz leta 1922); dr. Fr. Ušeničnik: Pastoralno bogoslužje, II. zvezek iz leta 1920; teol. prof. Dr. Al. Schmöger: Das neue Kirchenrechtbuch von 1917 — Salzburg.

je sicer bila veljavno krščena v nekatoliški sekti, pa je prestopila v katoliško cerkev in je njen član, 3. ki je katoliško krščena, pa je izstopila iz občestva katoliške cerkve, ni pa se včlanila nobeni verski sekti, ki je tedaj brez konfesije. Nekatolik je vsakdo, ki je sicer veljavno krščen — ali v katoliški cerkvi ali v krščanski sekti, se ne upošteva — ki pa je včlanjen verski organizaciji heretikov ali razkolnikov. Katoliški ali nekatoliški krst ni odločilen, merodavna je le pravna pripadnost k nekatoliškemu veroizpovedanju. Med nekatolike spadajo torej tudi člani takozvanih »narodnih cerkva«, ker je to organizirana verska skupina, ki se je odcepila od edinstva z rimskim papežem, ne glede na to, da je tudi heretična, ker zametuje razne verske resnice. Niso pa nekatoliki katoliško krščene osebe, ki zastopajo in učijo mnenja, ki jih je cerkev kot heretične obsodila, pa ne tvorijo nobene sekte in če ni dotična skupina organizirana kot posebna verska družba. Nekatoličani torej tudi niso brezkonfesionalci, ki so bili katoliško krščeni, a so odpadli in izstopili iz katoliške cerkve, niso pa pristopili nobenemu drugemu veroizpovedanju. Prav tako v pogledu mešanega braka niso nekatoliki katoliško krščeni člani brezverskih društev, dokler ne tvorijo posebne verske sekte.

Brak med katolikom in krivovercem oziroma razkolnikom katoliška cerkev kar najstrožje prepoveduje. Vsled nevarnosti odpada k drugi verski sekti, vsled nevarnosti nekatoliške vzgoje otrok in verskega indiferentizma ter vsled pravne neenakosti obeh zakoncev v primeru ločitve braka, je katoliška cerkev uvedla zadržek mešanega braka. Da je moči mešan zakon cerkveno skleniti, je brezpogojno potreben izpregled zadržka *mixtae religionis*. Dispenza pa je mogoča le, če so izpolnjeni v cerkvenem zakoniku predpisani pogoji in če so podani primerni vzroki za podelitev dispensije.

Pogoji pa so ti-le. Nekatoliški zaročenec mora zagotoviti katoliškemu popolno versko svobodo in odstraniti — kolikor je seveda mogoče — vsako nevarnost odpada od katoliške cerkve, torej tudi nevarnost, ki ne izhaja od njega, ampak od koderkoli, oba zaročenca pa se morata zavezati, vse otroke iz njunega braka, sinove in hčere, pustiti krstiti po katoliškem

obredu in jih vzgajati v katoliški veri. Katoliška vzgoja otrok je glavni pogoj za izpregled zadržka mixtae religionis in se ta varščina zahteva celo za poroko na smrtni postelji. Tretjo kavcijo, to je zavezo katoliškega zaročenca, da bo uspešno delal na izpreobrnjenje svojega nekatoliškega druga, in obljubo nekatoliškega dela, da bo prestopil v katoliško cerkev, je novi kodeks odpravil.

Katoliška cerkev zahteva pa tudi moralno gotovost, da bosta soproga dane kavcije izpolnila. Vsled tega odreja novi kodeks, da mora biti pogodba o vzgoji otrok, ki jo skleneta zaročenca pred poroko, praviloma pismena.

Ker interkonfesionalni zakon iz leta 1868 ne priznava reverzu nobene obveznosti, je cerkvena oblast za bivše avstrijske in ogrske pokrajine določila, da se morajo dati zgornje kavcije v obliki pogodbe, kateri je priznana obveznost vsaj toliko, da je enostranska izpremema izključena. V ljubljanski škofiji je ukaz, da naredo stranke tako pismeno pogodbo pred župnikom in 2 pričama ali pa pred notarjem.

Vsled novih političnih prilik in vsled velikega števila ruskih beguncev v naši državi bodo braki med katoliki in pravoslavni vedno številnejši. Ker se bodo za napravo pogodbe pri mešanih brakih obračale stranke večkrat tudi do notarja, naj priobčim tu obrazec take pogodbe, ki velja pri ustrezni izprememi besedila tudi za vsak drug mešan brak. Pogodba bi se glasila nekako takole:

P o g o d b a,

katero sta dogovorila in sklenila: ženin A. B., delavec v K. št. ... pravoslavne vere, in nevesta C. Č., posestnika hči v K. št. ..., rimsko katoliške vere, nastopno:

§ 1.

Ženin A. B. se premišljeno, popolnoma prosto in nepri-siljen zaveže:

1. da bo de vse svoje otroke, sinove in hčere, ki bodo sledili iz njegovega braka s C. Č., dal krstiti po katoliškem obredu in jih kot člane katoliške cerkve vzgajal v rimsko katoliški veri. Zato se odpove vsem onim pravicam, ki gredo

po državljskih zakonih glede verske vzgoje otrok ali bodo šle pripadnikom pravoslavne veroizpovedi,

2. da ne bo nikoli in na noben način oviral svoje katoliške žene v izpolnjevanju njenih verskih dolžnosti in pri katoliški vzgoji otrok iz njenega bodočega braka,

3. da bo prepustil svoji ženi popolno svobodo živeti po katoliški veri in odstranil vsako nevarnost odpada svoje žene od katoliške vere, torej tudi nevarnost, ki bi izhajala ne le od njega samega, ampak od koderkoli.

§ 2.

Nevesta C. Č. sprejme to slovesno zavezo ženina A. B. z izjavo, da je njena trdna in neizpremenljiva volja ostati zvesta katoliški cerkvi, njene predpise in zapovedi natanko, vestno in nepretrgoma do smrti izpolnjevati, ter vse otroke, ki bodo rojeni iz braka z A. B., dati krstiti po katoliškem obredu in jih kot člane katoliške cerkve vzgajati v rimsko katoliški veri — in to tudi, če sama kedaj odpade od katoliške cerkve, vsled česar se izrečno odpove vsem onim pravicam, ki ji v tem primeru po državljskih zakonih glede verske vzgoje otrok gredo ali ji bodo šle.

§ 3.

Pogodbenika se zavežeta to pogodbo ves čas obstoja njune bračne zveze obdržati neizpremenjeno z izjavo, da je vsaka izprememba te pogodbe vže vnaprej nedopustna in neveljavna, ter dovolita končno, da sme drug drugega na izpolnitev te pogodbe tudi oblastveno, zlasti pa sodnim potom prisiliti.

V K..., dne

podpisi — legitimacija.

Pravica notarjev do odvetniških pristojbin v spornem zastopanju v lastni zadevi.

Zakon z dne 26. marca 1890 drž. zak. št. 58 določa v § 4, da velja odvetniška tarifa tudi za notarje v onih poslih, za katere so oni upravičeni.